

Iktatószám

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Osztályozás

Tárgy

381.6

Hely

Idő

" 1913 "

Személy

Helyszám

Szerző

h.ö.

Cím

Élelmiszerdrágaság statisztikája.

Forrás:

Magyarország

Bp.

1913 VII/30.

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. füz.)

Az élelmiszerdrágaság statisztikája.

Budapest, július 29.

A központi statisztikai hivatal néhai Hieronymi Károly volt kereskedelemügyi miniszter utasítására összegyűjtötte s most egy vaskos kötetben kiadta az árstatisztikai adatokat, amelyek évtizedekre visszamenőleg mutatják, mintegy hivatalosan megállapítják a rohamosan fokozódó drágaságot. Való igaz, hogy az árstatisztika nélkül is eléggé tisztában vagyunk már azzal, hogy az életszükségleti cikkek, különösen az élelmiszerek abnormisan megdrágultak; bizonyos az is, hogy maga az árstatisztika egyáltalán nem fed fel a drágaság okait és még kevésbé csökkenti a drágaságot, mindazonáltal ezek a hivatalos adatok igen értékesek, mert módot nyújtanak az élelmiszerárak változásainak tanulmányozására és hivatalosan megállapítva a drágaság időpontját, rávezetnek a drágaság okaira is. A statisztikai hivatal kiadványát még értékesebbé teszi az, hogy a magyarországi adatokat összehasonlítja a külföldiekkel és a budapesti piacz árait összeveti a fontosabb vidéki városok élelmiszeráiraival.

Nagyon jellemző, amit az árstatisztika végre kétségtelenné tesz, hogy Budapesten az élelmiszerek drágaságát jórészt a vásárcsarnoki intézmény okozza s hogy a vásárcsarnokokban az árak magasabbak, mint a nyílt piaczkokon. Ezt ugyan megállapította már az a drágasági anket is, amelyet annak idején Wekerle Sándor hívott össze a pénzügyminisztériumban; most az akkori szakelőadók szigorú kijelentéseit mintegy hivatalos formában ratifikálja az árstatisztika.

Valamennyi élelmiszer lényegesen drágább a vásárcsarnokban, mint a nyílt piaczkokon. Például a fehér kenyér átlagos ára volt 1901—06 közt a vásárcsarnokban 31 fillér, a nyílt piaczkokon 29 fillér, 1907—11 közt 40, illetőleg 37 fillér. Ugyanez a 2—3 filléres árkülönbözet volt a barnakenyér kijőjánál is. Ha már a kenyérnél is különbséget tesz az, hogy a vásárcsarnokban vagy a nyílt piacon árulják, nyilvánvaló, hogy a többi élelmiszernél, amelyeknek még sincs ilyen ellenőrizhetően szabott ára, a különbség a vásárcsarnoki és a nyíltpiaczi árak közt sokkal jelentősebb. A legfontosabb hüvelyesnél, a babnál, ez a különbség a nagybani árakhoz viszonyítva a vásárcsarnokban állandóan 30%-kal magasabb, mint a nyílt piaczkokon.

A főváros sok milliót fektetett be a vásárcsarnokokba s a cél velük az volt, hogy szabályozzák az élelmiszerárakat, valamiképpen hozzáigazítsák azokat a nagybani árakhoz és ne engedjék, hogy a közvetítő kereskedelem a termelők és a fogyasztók kárára mesterségesen növelje az élelmiszerdrágaságot. A vásárcsarnokok pedig mind-ebből semmit sem értek el, lévén legnagyobb gondjuk, hogy minél nagyobb kamatot hozzanak ki a vásárcsarnokokba fektetett tőke után. A vásárcsarnoki árak maguk is naopnként annyira ingadozók és az árusítók kénye-kedve szerint történők, hogy két egymás mellett lévő árusító egyforma árt is csak a legritkább esetben kér a portékájáért, noha esetleg mind a ketten egyazon termelőnél, vagy gyűjtő közvetítőnél szereztek be aznap áruikat ama harangszóra, ami hajnali három óraker jelzi a kofavásár kezdetét a központi vá-

sárcsarnok mellett az alsó dunaparton. Maga az árstatisztika rámutat arra, hogy olyan esetekben is, amikor a nagybani árak süllyedtek, emelkedett a vásárcsarnokban a kisforgalom ára. Itt tehát mesterségesen történt a drágítás, épp úgy, mint azokban az esetekben, amikor a kisforgalom árai szembetűnően mértéktelenül mulják fölül a nagybani árakat. A vásárcsarnoki intézménynek az lenne a hivatása, hogy csökkentse az ablóserek számát, minél közvetlenebbé tegye az érinkezést a termelő és fogyasztó között s így ne engedje a közvetítéssel felrugtatni az élelmiszerárakat. Ehelyett az történik, hogy helypénzt fizetve minden közvetítő, boldogan szaporítja a vásárcsarnok a közvetítők számát és lehetetlenné teszi, hogy maga a termelő vállalkozzék az árusításra is. Ahány kézen megy át valami élelmiszer, annyi köteles helypénzt fizetni ugyanazért az áruért. A termelő kirakodva alig foglal el nagyobb területet, mint az az árus, aki végre már a fogyasztóig jut. A termelő és aki attól en gros veszi az árut, egymás tetejébe rakhatja az élelmiszeres kosarakat s fizet annyi helypénzt, amekkora területet a földön elfoglal. Amint részekre szakad az áru a kiseladónál, mindinkább szétterül a földön a portéka, mert itt már minden kosár tartalmát külön-külön mutogatni kell. A város s a vásárcsarnok tehát kitűnő jüzletet csinál azzal, hogy a termelő és a fogyasztó közé minél több közvetítőt enged be-furakodni.

Lássuk azonban egynémely fontosabb élelmiszer-nél az árak változását.

Az örlemények ára nagyjából a gabonaárakhoz igazodik, sajátásgoképpen azonban a liszt

nagyobb árhanatláson ment át, mint a gabona. Legfőbb oka ennek, hogy a malmok újabb műszaki eszközök felhasználásával nagyobb és gyorsabb termelésre képesültek. Nem kell azonban féltetni a malmokat sem, amelyek úgy segítettek magukon, hogy a finom lisztnek a versenyképesség érdekében leszállított árait kiegyenlítették a durvább lisztművek árának rohamos és lényeges emelésével. A nullás és négyes számú liszt ára között 1868-ban még 26 korona volt a különbség, 1885-ben is madnem 12 korona, 1901-től fogva pedig már mindössze 3 korona körül van az árkülönbség.

A gabonaneműek és az örlemények árának emelkedésével nőttek a kenyérárak. 1907-től 1911-ig való ötéves ciklusban a fehér kenyér ára általában 9 fillérrel emelkedett az előző ötéves ciklus áraihoz viszonyítva. A barna kenyérnél 8 fillér volt az emelkedés. A legfontosabb hüvelyesnél: a babnál 1902-től 1911-ig kétszeresére emelkedett a budapesti vásárcsarnokokban az árkülönbözet a nagy- és kiskereskedelem árai közt. Az elsőrendű marhahús 1901-től 1911-ig átlag 30 fillérrel drágult. Megállapítja azonban az árstatisztika, hogy a vásárcsarnoki nagybani húsrak a marhahúsnál erősebb árfokozódást értek el. Természetesen emelkedett ugyanilyen mértékben a borjúhús ára is. Ellenben az élősertés és a sertéshús ármozgása meglehetősen összmozgásban vannak egymással, mindamelllett például a sertéscomb ára kilogrammonként 1901-től 1911-ig 126 fillérről 128 fillérré emelkedett és úgy az áremelkedés, mint maguk az árak s általában a nyitpiacokon, mint a vásárcsarnokokban, sőt az utolsó öt évben a ki-

csinybeni árak nagyobb emelkedést értek el a vásárcsarnokokban, mint a nagybani árak.

Az állati termékek közül a vaj ára kilogrammonként a nagy forgalomban 1897—1901 közt volt 187 fillér (centrifugált-vaj); 1907—1911 közt 263 fillér, a kis forgalomba pedig ugyanezt a két ciklust vetve össze, 283, illetőleg 344 fillér. Általában minden tejtermék erősen megdrágult. Az adatok mindenütt állandó és fokozatos áremelkedésről tanuskodnak, s például a főző-tojás a kisforgalomban még inkább emelkedett, mint a nagybani kereskedelemben. A zöldségfélék, a gyümölcsárak és háztartási ipari termékek, így a fűtőanyagok is az élelmiszerekkel csaknem egyenlő mértékben drágultak meg s a növekedés, különösen a múlt évtized közepétől kezdve rohamos.

Mind ezekre a megállapításokra bőséges adatokat nyújt a statisztikai hivatal legújabb kiadványa,²⁾ amely 27 iven csoportokba foglalva és külön-külön minden egyes élelmiszer árának a változásait táblázatokba foglalva közli, módot adva így arra, hogy akik Budapest élelmezésének és a budapesti élelmiszerpiac drágaságának kérdésével foglalkoznak és hivatalból foglalkozni kötelesek, végre ráakadjanak azokra a mesterkedésekre, amik a közgazdasági okokon kívül erőszakosan verték föl az élelmiszerárakat. Legfőbb ideje pedig, hogy történjék valami és a hatóság maga inányítsa az élelmiszerárakat. A hatósági élelmiszerüzletek nyilván sokat használtak ebben a tekintetben, de amíg a vásárcsarnoki intézmény nem reformálódik s nem szűnik meg a közvetítőkkel együtt s azok módján növelni az árakat, addig az egész lakosságra kihatóan semmi változást sem várhatunk a hatósági üzletektől. Az élelmiszerek végig fognak drágulni ezentúl is.